

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Žalm 16

Text: J 3, 1 – 9 *Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, člen židovské rady. Ten přišel ke Ježíšovi v noci a řekl mu: "Mistré, víme, že jsi učitel, který přišel od Boha. Neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li Bůh s ním." Ježíš mu odpověděl: "Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží." Nikodém mu řekl: "Jak se může člověk narodit, když už je starý? Nemůže přece vstoupit do těla své matky a podruhé se narodit." Ježíš odpověděl: "Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch. Nediť se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu. Vítr vane kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha." Nikodém se ho otázel: "Jak se to může stát?"*

Je neděle svaté Trojice a přečtený text je tradiční perikopou na tuto neděli. Nikodém přichází v noci za Ježíšem a vede s ním diskretní rozhovor. Přichází jako zástupce farizeů a zároveň jako člen židovské rady. Pochází tedy z řad nejzbožnějších židů a zároveň je něco jako presbyter. Zastánci konspiračních teorií v tom budou vidět především tajnou noční schůzku, na níž Nikodém bez okolků a bez roušky Ježíšovi přizná, že oni, jako farizeové, vlastně vědí, že Ježíš je učitel od Boha. Akorát s tím nemohou vyjít na světlo, protože by museli veřejně zodpovědět otázku, zda tedy pokládají Ježíše za Mesiáše a zda tedy už přichází to dlouho očekávané „rozvolnění“ království nebeského. Jisté je, že právě tam Nikodémova slova míří. On sice tu otázku nahlas nevysloví, ale jeho úvodní řeč znamená jediné: „Ježíši, když jsi poslaný od Boha, jsi Mesiáš? Přichází s tebou Boží království?“ To byla otázka, kterou židé v té době hodně řešili. A někteří skeptici měli za to, že to hned tak nebude. Podle jedné z teorií v talmudu měl Mesiáš přijít tehdy, až všichni lidé najednou dodrží všechna nařízení zákona. Pak nastane Boží království.

Tento pohled je vlastně dodnes všeobecně sdílený nejen mezi věřícími lidmi. Obecně řečeno, tato představa znamená, že na světě bude dobře tehdy, až se lidé polepší. Až nebudou války a nenávisť, až budou lidé k sobě milejší, laskavější, až nebude mezi lidmi tolik zloby a bude více lásky. Pak bude svět krásnější a bude příjemným místem k životu. Pak, jak říkají křesťané, nastane království Boží. Pak možná i nevěřící lidé začnou věřit v Boha, jak řekl už německý filozof Friedrich Nietzsche: „Abych uvěřil ve Spasitele, museli by křesťané vypadat spaseněji.“ To znamená: Lidé by museli být lepší. To je velmi častý přístup, že my svůj pohled na svět odvozujeme od světa samého. Jaký je svět, takový je můj pohled na něj. Tato myšlenka se může stát i jakousi křesťanskou modifikací talmudu: Až lidé uvěří v Krista, až „svět se znovuzrodí a vyzná: Kristus Král“ (jak zpíváme), tehdy budeme moci spatřit něco z království Božího. Tedy jinými slovy, až se změní svět kolem nás, až se změní lidé kolem nás, rozuměj, až se změní ti druzí, pak máme naději, že spatříme kolem sebe království Boží.

Nikodém možná tuto představu znal a možná také očekával, že Ježíš změní svět a my spatříme Boží království. Ale Ježíš přichází s myšlenou naruby obrácenou. Boží království už je mezi námi. Ale nemáš schopnost ho spatřit, dokud se něco nestane s tebou samým. Tedy nikoliv se světem ani s druhými lidmi, ale s tebou. Ježíš nemění svět, ale tvůj pohled na něj. A to tak radikálně, jako by ses znovu narodil. Boží království přítomné ve světě můžeš spatřit jediné tenkrát, když se na svět začneš dívat zcela novými očima. Jako novorozenec. Jako bys všechno viděl poprvé. Jako bys dosud neměl s lidmi žádné špatné ani dobré zkušenosti. Pak je naděje, že budeš schopný zahlédnout Boží království.

Nikodém to zřejmě pochopil, a právě proto Ježíšovi namítl: „To ale přece nejde! Když už je člověk starý, nemůže si odmyslet všechno, co dosud prožil, všechny zkušenosti a zážitky. Nemůže se oprostít od svých předsudků, hodnocení a kritického myšlení. Nemůže se dívat na svět jako naivní novorozenec. Prostě se nemůže podruhé narodit a dívat se na svět novými očima jako nepopsaný list.

Ježíš mu na to odpověděl: S naprostou jistotou ti říkám, že neuvidíš kolem sebe žádné království Boží, dokud se ty sám nenarodíš z vody a z ducha. Ježíš Nikodémovi vysvětluje, že tu nejde o biologii, o vymazání paměti, o návrat do dětinské naivity. To, co má Ježíš na mysli, vysvětluje dvěma obrazy. Obrazem vody a obrazem ducha. Voda je zdrojem života a také smývá špínu. Tuto symboliku v sobě nese i voda křestní. Jako život povstal z vody, tak povstává k novému životu člověk, Kristovou milostí očištěný od svých hříchů, od svých selhání, poklesků a vin, a je nezatížený svou minulostí, podobně jako právě novorozené dítě. Je svobodný a má otevřenou budoucnost. A narození z Ducha znamená, že člověk ožívá i jako duchovní bytost. Co se narodilo z těla, bylo pouhé tělo, pouhý živočich, ale co se narodí z Ducha už není pouhé tělo. Život má i duchovní dimenzi. Díky ní je člověk schopen přijmout i nový pohled na svět.

A Ježíš vysvětluje: „Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“ Tento obraz v sobě skrývá dvě skutečnosti. 1) U větru jsou vidět pouze jeho projevy, jako například zvuk. Ale vítr sám vidět není. I na člověku se Duch projevuje pouze tím, co s člověkem dělá. Sám však je skutečností neviditelnou. 2) Obraz větru je obrazem svobody. „Kde je Duch Páně, tam je svoboda,“ čteme v bibli. Ježíš sám je příkladem zcela svobodného člověka, který se dovede dívat kolem sebe bez předsudků a bez postranních motivů. Ti, na které farizeové hleděli skrz prsty, nacházejí u Ježíše pochopení. Ty, které druzí odsuzovali, Ježíš přijímá. A Boží děti spatřuje i v těch, o nichž si druzí mysleli, že jsou Bohem zavrženi. Ježíš se dívá na svět novým pohledem a je schopen vidět Boží království mezi námi. Byl jeho pohled naivní? Zklamal se Ježíš v lidech, když zakusil utrpení, bičování, posměch, odsouzení a ukřižování? Rezignoval kvůli tomu na království nebeské? Anebo svým zkušenostem navzdory dál zvěstoval, že království Boží je na dosah všem, kdo mu věří a kdo jeho pohled sdílají? Na zdech varšavského židovského ghetta je nápis: Věřím ve slunce, i když nesvítí, věřím na lásku, i když ji necítím, věřím v Boha, i když mlčí.“ Není možné a ani nutné změnit svět, aby člověk viděl, co vidět není. Je třeba nechat proměnit sám sebe a svůj pohled. „Nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží“ říká Ježíš. Zdá se vám svět zlý? Jste nespokojení s lidmi kolem sebe? Nevidíte nikde nic dobrého? Zdá se vám, že nikdo nic dobrého neudělá? Pak se musíte znovuzrodit. Boží království přirozeně není vidět. Můžeme ho spatřit pouze nadpřirozeně. Pouze proměněným novým znovuzrozeným pohledem na svět, když se budeme dívat novými očima jako novorozenci. Je třeba získat nový vztah ke svému okolí, abychom byli schopni vnímat přítomnost Božího království mezi námi. Svět bude i nadále stejný, ale znovuzrození znamená nabýt schopnost spatřit v něm království Boží. Ježíš je jistojistě přesvědčen, že jinak to nejde. Proto odpovídá Nikodémovi: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží.“

Modlitba: *Pane Ježíši, nevíme, jak se to může stát. Ale věříme, že Duch svatý věje, kam chce. A že to jde. A že může proměnit i nás v nové stvoření. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, slyš přímluvy své církve za tento svět. Dej, aby něm byla patrná tvoje vláda. Kéž ti tvoji věrní dobrořečí, ať hovoří o tvém slavném kralování, ať promluví o tvé bohatýrské síle, aby lidem uváděli ve známost tvé bohatýrské činy a slávu a důstojnost království tvého. Tvoje království je království všech věků, tvoje vláda přechká všechna pokolení. A my prosíme, kéž tvoje církev sdílí tento pohled, sdílí tuto pevnou jistotu. Modlíme se za všechny, které pohled do tohoto světa deptá a oni ztrácejí víru. Prosíme za ty, kdo jsou naplněni obavami, pochybnostmi a malomyslností. Prosíme za lidi, které odrázuje vnější slabost církve a všelická člověčina. Prosíme, dej zablédnout slávu svého království těm, kdo tě upřímně hledají. Otevři naše oči a dej nám nově se narodit k živé naději.*